

Asia: VN/29126/2024

Luonnos hallituksen esitykseksi laiksi ympäristönsuojelulain muuttamisesta sekä siihen liittyviksi valtioneuvoston asetuksiksi (teollisuuspäästödirektiivi)

Lausunnonantajan lausunto

Yhteenveto kommentteistanne hallituksen esitysluonnoksesta ja asetusluonnoksista lausuntokoosteen laatimista varten

Tuulivoima-kansalaisyhdistys ry:n lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi ympäristönsuojelulain muuttamisesta.

Ehdotetulla esityksellä laitetaan täytäntöön niin kutsutun teollisuuspäästödirektiivin muutokset, joiden tarkoituksena on vähentää teollisen toiminnan päästöjä ja näistä päästöistä johtuvia ympäristö- ja terveyshaittoja. Tuulivoima-kansalaisyhdistys ry pitää ehdotusta ja sen tavoitteita kannatettavina, mutta haluaa kiinnittää huomion merkittävään sääntelyaukkoon uusiutuvan energian tuotannon, erityisesti tuulivoiman kohdalla.

Teollisuuspäästödirektiivin vaatimukset on pääosin laitettu täytäntöön ympäristönsuojelulaissa (527/2014). Ympäristönsuojelulakia sovelletaan teolliseen ja muuhun toimintaan, josta aiheutuu tai saattaa aiheutua ympäristön pilaantumista. Lakia sovelletaan myös toimintaan, josta syntyy jätettä sekä jätteen käsittelyyn.

Ympäristönsuojelulain soveltamisala käsittää kattavasti Suomessa harjoitettavan ympäristöön vaikuttavan teollisen ja taloudellisen toiminnan, mutta yksi merkittävä ympäristön pilaantumisen vaaraa aiheuttava teollisuudenala, tuulivoima, on ympäristölupasääntelyn piirissä vain tapauskohtaisen arvioinnin perusteella.

Tuulivoima on yksi nopeimmin kasvavista teollisuudenaloista tämän hetken Suomessa. Laajoja maankäyttövaikutuksia aiheuttavana toimintana sen vaikutukset koskettavat laajoja ihmismääriä. Ihmisiin kohdistuvat vaikutukset ilmenevät mm. meluna, välkkeenä, asuntojen rakenteisiin välittyvänä värinä ja värinä. Luonnolle ja sen monimuotoisuudelle aiheutuvat vaikutukset ovat moninaisia, ja kaikista vaikutuksista ei ole vielä kattavaa tutkimustietoa.

Ympäristönsuojelulain mukaisena päästönä voidaan myös pitää käytöstä poistettujen tuulivoimaloiden perustusten ja muiden tuulivoimantuotantoalueiden maanalaisten rakenteiden jäämistä maaperään. Niiden ei nykykäsityksen mukaan katsota kuuluvan edes jätelainsäädännön

soveltamisalaan, vaikka tällainen tulkinta on oikeudellisesti ongelmallinen suhteessa jätelain jätteen määritelmään.

Tällä hetkellä maassamme on toiminnassa hieman yli 2000 tuulivoimalaa ja vireillä yli 400 erillistä tuulivoimahanketta, joihin on suunnitteilla vajaat 7000 tuulivoimalaa. Maamme tuulivoimatavoitteet ovat tätäkin korkeammalla, joten tuulivoiman määrän odotetaan moninkertaistuvan lähivuosikymmeninä. Näiden tavoitteiden toteutuessa tuulivoiman tuotantoalueiksi tullaan kaavoittamaan hyvin laajoja, kymmenien tuhansien neliökilometrien maa-alueita.

Eri puolille Suomea on yksittäisistä, lähelle toisiaan sijoittuvista tuulivoimahankkeista muodostumassa laajoja, jopa satojen tuulivoimaloiden keskittymiä. Esimerkkinä tällaisesta keskittymästä voidaan mainita Tornion, Ylitornion ja Tervolan alueille suunnitteilla oleva, runsaasta kymmenestä erillisestä vierä viereen sijoittuvasta tuulivoimahankkeesta muodostuva, kaikkien suunnitelmien toteutuessa yli 50 km pituinen ja jopa 500 tuulivoimalan muodostama yhtenäinen tuulivoimantuotantoalue.

Tuulivoimaloiden koko on lähivuosina saavuttamassa 300 metrin kokonaiskorkeuden ja teho lähestymässä 10 MW:a, mutta näitäkään lukuja ei vielä pidetä tuulivoimaloiden koon ja tehon ylärajoina. Jo yksittäisessä tuulivoimalassa on kyse merkittäviä vaikutuksia aiheuttavasta teollisesta toiminnasta. Lisäksi nykyisin suunniteltavat tuulivoimahankkeet ovat kymmenistä tuulivoimaloista muodostuvia erittäin laajoja teollisuusalueita. Kyse on laajalle alueelle ulottuvia ympäristövaikutuksia aiheuttavasta teollisesta toiminnasta.

Tuulivoimaa koskevaa erityissäätelyä ei juurikaan ole, ja rakentamista koskevat yleiset säännökset soveltuvat huonosti tuulivoiman tyyppiseen rakentamiseen ja toimintaan. Myös ympäristölupasääntelyn piirissä tuulivoimatoiminta on käytännössä harvoin.

Vaikka toiminnalle tulee ympäristönsuojelulain 27 §:n 2 momentin 3 kohdan ja eräissä tapauksissa myös 1 kohdan mukaisessa tilanteessa olla ympäristölupa, hyvin harvoille tuulivoimahankkeille on haettu ympäristölupaa ennen voimaloiden käyttöönottoa. Toiminnan käynnistymisen jälkeen ympäristöluvan voimaan saaminen on nykyisellä sääntelyllä hyvin monimutkaista ja hidasta vieden käytännössä 5-10 vuotta.

Tuulivoiman edistämiseksi on maassamme toteutettu useita muutoksia alaa koskevaan sääntelyyn. 1.7.2024 tuli voimaan luonnonsuojelulain muutos, jossa uusiutuvan energian hankkeille säädettiin mahdollisuus saada poikkeuksia luonto- ja lintudirektiiviin perustuvista luonnonsuojelulain määräyksistä. 1.1.2026 voimaan tulleella uusiutuvan energian tuotantolaitosten lupamenettelylain muutos otetaan käyttöön ns. uusiutuvan energian nopean kehittämisen alueet, joilla hankkeita voidaan tietyin edellytyksin toteuttaa ilman ympäristövaikutusten arviointimenettelyä. Tulevassa alueidenkäyttölaisissa on tarkoitus ottaa käyttöön 1,25 km vähimmäisetäisyys tuulivoimaloiden ja asutuksen välillä, mutta mainittu vähimmäisetäisyys tulee tämänhetkisen tiedon perusteella koskemaan vain vähäistä osaa tuulivoimahankkeista maakuntakaavan mukaisille aluevarauksille sijoittuvien voimaloiden jäädessä etäisyysääntelyn ulkopuolelle.

Näiden lakimuutosten vastapainoksi olisi tärkeää ryhtyä lainsäädännön keinoin myös toimenpiteisiin toiminnasta aiheutuvan ympäristön pilaantumisen vaaran ehkäisemiseksi.

Esitämme, että nyt käsillä olevalla ympäristönsuojelulain muutoksella säädetään myös tuulivoimatoiminta ympäristölupasääntelyn piiriin, ja ympäristönsuojelullisesti samaan asemaan muiden vastaavia vaikutuksia aiheuttavien teollisten toimintojen kanssa.

Ensisijaisesti esitämme, että kaikki viisi tai sitä useampia voimaloita käsittävät tuulivoimahankkeet säädetään yleisesti ympäristöluvanvaraisiksi, ja sitä pienemmissä hankkeissa säädetään ympäristöluvan hakemistarpeen arviointi pakolliseksi hankkeen suunnittelun yhteydessä.

Ympäristönsuojelulain liitteen 1 taulukkoon 2 kohtaan 3 Energiantuotanto esitämme lisättäväksi kohdan c seuraavasti:

3 Energiantuotanto

c. Tuulivoimantuotanto, kun yksittäisten tuulivoimalaitosten lukumäärä on vähintään 5 kappaletta. Tätä pienemmissäkin hankkeissa ympäristöluvan tarve on aina arvioitava osana hankkeen suunnitteluprosessia, ja ympäristölupaa on haettava ennen voimaloiden käyttöönottoa, jos voimaloiden toiminnasta saattaa aiheutua YSL 27 §:n 2 momentin 3- tai 1-kohdan mukainen seuraus.

Toissijaisesti esitämme, että mikäli tuulivoimatoiminnan yleistä ympäristöluvanvaraisuutta ei vielä tässä vaiheessa katsottaisi mahdolliseksi, ympäristöluvanvaraisiksi säädetään ainakin ne tuulivoimahankkeet, jotka

- sijoitetaan uusiutuvan energian tuotantolaitosten lupamenettelylain mukaisille uusiutuvan energian nopean kehittämisen alueille sekä
- ne tuulivoimahankkeet, joihin ei sovelleta alueidenkäyttölain muutoksen jälkeen voimaan tulevaa 1,25 km vähimmäisetäisyyttä asuinrakennuksiin.

Tässäkin tapauksessa esitämme, että ympäristönsuojelulakiin otetaan määräys siitä, että kaikkien tuulivoimahankkeiden ympäristöluvan hakemisen tarve on arvioitava osana hankkeen suunnittelua, ja mikäli ympäristöluvan tarpeen arvioidaan olevan olemassa, ympäristölupaa on haettava ennen voimaloiden käyttöönottoa.

Nostamalla tuulivoimatoiminnan ympäristöluvanvaraisuuden astetta varmistettaisiin viranomaisille paremmat mahdollisuudet valvoa tuulivoimaloiden toimintaa ja toiminnan vaikutuksia, ja tarvittaessa tehokkaasti ehkäistä toiminnasta aiheutuvia ympäristö- ja terveysvaikutuksia.

Tuulivoimameluasetuksella (1107/2015) on säädetty tuulivoimaloiden tuottamalle melulle asuntojen ulkopuolella melurajat, mutta näiden melurajojen valvonta on voimaloiden toiminnan aikana käytännössä rajallista, ja siitä syystä myöskään tuulivoiman melusääntelylle asetettua tavoitetta ehkäistä meluhaitat ennalta ei ole pysytty saavuttamaan.

Yhdistyksemme tiedossa on pitkälti yli 40 kuntaa, joiden alueella asukkaat ovat raportoineet meluhaitoista, joko oman kunnan alueella tai naapurikunnan puolella sijaitsevista tuulivoimaloista. Meluhaittoja koskevia prosesseja on tälläkin hetkellä meneillään useissa kunnissa, mutta tapauskohtaisen ympäristöluvan voimaan saaminen on onnistunut vain kahdessa tapauksessa (Leppävirta, Huittinen). Näissäkin tapauksissa ympäristölupa saatiin voimaan vasta vuosikautia jatkuneen oikeusprosessin ja useiden oikeudenkäyntien jälkeen.

Tuulivoimamelu tulisikin tunnistaa teollisuuden toiminnasta aiheutuvaksi ympäristön pilaantumisen vaaraa aiheuttava päästöksi, jonka ehkäiseminen on ympäristönsuojelun ja terveydensuojelun kannalta välttämätöntä.

Lisäksi tuulivoimateollisuuden kohdalla oleva sääntelyaukko on ongelmallinen Århusin yleissopimuksen osallistumisoikeuksien ja EU-lainsäädännön mukaisen varovaisuusperiaatteen näkökulmasta.

Näistä syistä esitämme, että nyt valmisteilla olevalla lakimuutoksella säädettäisiin muiden lakiin tehtävien muutosten lisäksi myös tuulivoimatoiminnan yleisestä tai ainakin osittaisesta ympäristöluvanvaraisuudesta.

Tuulivoima-kansalaisyhdistys ry

Sari Murto puheenjohtaja

Lisätiedot: Riitta Lindgren, luvitusasiantuntija, puh. 0400-555 454, email. riitta.lindgren@hrl-balancia.com

Kommenttinne ympäristönsuojelulain pykäliin 5–67 § sekä niiden perusteluihin

-

Kommenttinne ympäristönsuojelulain pykäliin 72–82 a § sekä niiden perusteluihin (7 luku Direktiivilaitoksen lupaharkinta)

-

Kommenttinne ympäristönsuojelulain pykäliin 85 a–85 c § sekä niiden perusteluihin (tietopalvelut)

-

Kommenttinne ympäristönsuojelulain pykäliin 110 a–110 e § sekä niiden perusteluihin (direktiivieläinsuojat)

-

Kommenttinne ympäristönsuojelulain pykäliin 123–212 § sekä niiden perusteluihin

-

Kommenttinne ympäristönsuojelulain pykälään 232 b § ja siirtymäsäännöksiin sekä niiden perusteluihin

-

Kommenttinne vaikutusarviointeihin (HE-luonnoksen luku 4.2 Pääasialliset vaikutukset)

-

Muut kommenttinne hallituksen esityksen yleisperusteluihin (luvut 1–12, lukuun ottamatta lukuja 4.2 Pääasialliset vaikutukset ja 7 Säännöskohtaiset perustelut)

-

Kommenttinne ympäristönsuojelusta annettuun valtioneuvoston asetukseen ehdotettuihin muutoksiin

-

Kommenttinne ehdotettuihin muihin asetusmuutoksiin: valtioneuvoston asetus suurten polttolaitosten päästöjen rajoittamisesta, valtioneuvoston asetus jätteen polttamisesta ja valtioneuvoston asetus titaanidioksidia tuottavien laitosten ympäristönsuojeluvaatimuksista

-

Menettely niiden kunnan ilmoitusmenettelyssä olevien eläinsuojien osalta, jotka jatkossa kuuluisivat teollisuuspäästädirektiivin soveltamisalaan: hallituksen esitysluonnoksessa on esitetty, kyseiset eläinsuojat siirtyisivät valtion lupamenettelyn piiriin, jolloin menettely olisi yhdenmukainen kaikille teollisuuspäästädirektiivin soveltamisalassa oleville eläinsuojille. Vaihtoehtoisena ratkaisuna voisi olla kyseisten eläinsuojien jääminen kunnan ilmoitusmenettelyn piiriin tai kaikkien direktiivin soveltamisalaan kuuluvien eläinsuojien siirtäminen valtion ilmoitusmenettelyn piiriin. Mikä olisi teidän kantanne asiaan ja perustelut kannallenne?

-

Lindgren Riitta
Tuulivoima-kansalaisyhdistys ry